

MEMÒRIA 2024

Er Institut d'Estudis Aranesi-Acadèmia aranesa dera lengua occitana siguec creat pera Generalitat de Catalonha, en gèr de 2014. Eth regim d'oficialitat d'aguesta lengua en Catalonha ei desvolopat pera *Lei 35/2010, d'1 d'octobre, der occitan, aranés en Aran*, era quau prevé er establiment d'ua autoritat academica entara lengua. En aquest sentit, er article 4.3 dispòse qu'er Institut d'Estudis Aranesi-Acadèmia aranesa dera lengua occitana a d'èster independent des administracions publiques, a d'assolir pleament eth caractèr academic que li correspon e a d'auer era autoritat lingüistica entà fixar es convencionalismes d'emplec der aranés d'acòrd damb era consideracion de varietat lingüistica deth tronc occitan comun. Atau madeish, a d'auer era autoritat entar assessorament que, en matèria de lengua, li sigue sollicitat.

D'acòrd, damb eth Decrèt 12/2014, s'otòrgue ar Institut d'Estudis Aranesi eth caractèr d'Acadèmia e ei ua corporacion de dret public independenta des administracions publiques. Era *Lei 1/2015 de 5 de hereuèr deth Regim especiau d'Aran*, en article 46 reitèr que “er Institut d'Estudis Aranesi - Acadèmia Aranesa dera Lengua Occitana ei ua corporacion de dret public independenta des administracions publiques, de caractèr academic e damb personalitat juridica pròpria”.

Er objècte der Institut d'Estudis Aranesi ei era nauta investigacion e er estudi der aranés, e er establiment des critèris de normativa d'acòrd damb es principis dera *Gramatica occitana* de Loïs Alibèrt e es *Normes ortogràfiques der aranés*, com a part integranta der espaci lingüistic e culturau occitan. Era Acadèmia aranesa dera lengua occitana a de collaborar, de conformitat damb aguesti madeishi principis, damb entitats academiques de recerca o culturaus reconeishudes pes institucions publiques der espaci occitan en establiment dera normativa lingüistica de referéncia entath conjunt dera lengua occitana.

Coma autoritat lingüistica, er Institut d'Estudis Aranesi ei era maxima institucion encargada d'establir e actualitzar era normativa lingüistica der aranés. Era Acadèmia aranesa dera lengua occitana ei era autoritat entar assessorament que, en matèria de lengua occitana, aranés en Aran, li sigue sollicitat pes administracions publiques e es organismes qu'en depenen, e tanben pes centres d'ensenhament publics e privats e pes mieis de comunicacion de titularitat publica, d'acòrd damb er article 4 dera *Lei 35/2010, d'1 d'octobre, der occitan, aranés en Aran*.

Ath costat des objectius de reconéisher, estudiar, protegir e promòir er occitan, en toti es encastres e sectors, era Lei prevé era voluntat de collaborar en emparament dera unitat dera lengua occitana.

Se prenen coma referéncia entara sua accion es principis dera norma de Loís Alibèrt exposats ena *Gramatica occitana*, publicada en Catalonha eth 1935 e reeditada per Institut d'Estudis Catalans en 2000, que son tanben era basa des *Normes ortografiques der aranés*, aprovades pera Generalitat de Catalonha en 1983 e posteriorament actualizades e aprovades peth Conselh Generau d'Aran eth 5 d'octobre de 1999.

Concrètamant en an 2024 s'an amiat a tèrme ua seria de programes dubèrti:

1. Manteniment, actualizacion e seguiment dera normativa der occitan aranés.
2. Diccionari der aranés en linha.
3. Seguiment e actualizacion des colleccions dera Acadèmia (TDR der Institut d'Aran, Modèls de lengua, Òbres de divulgacion, Triptics, etc.).
4. Bibliotèca dera Scolo deras Pirineos.
5. Recuelh de Literatura Orau.
6. Era Pireneido.
7. Istòria d'Aran.
8. Analisador de corpus.
9. Articles der occitan estandard e manteniment dera normativa.
10. Recuelh de toponimia menora.
11. Diccionaris bilingües.
12. Pòdcast sus normativizacion.
13. Insercion dera Acadèmia ena societat (difusion, participacion, web, abilitacion dera sedença, dubertura ath public, presentacions...)

PROGRAMA 1 – Manteniment, actualizacion e seguiment dera normativa der occitan aranés

Aguesta ei era accion mès importanta, era que correspon as finalitats pròpies der IEA-AALO: er exercici der estudi e dera autoritat lingüística que li ei pròpria. Actuaument er IEA-AALO trabalhe en diuèrsi encastres, mès basicament era que cau destacar ei era consolidacion dera normativa fixada enes darrèrs ans a trauès de diuèrses publicacions (*Diccionari der aranés*, *Gramatica*, *Vocabulari*, etc.)

En 2020 se hec era publicacion dera Gramatica der aranés, que completèc es produccions normatives, era basa des dera quau orientar tot eth procès posterior. Damb era publicacion dera Gramatica der aranés se completèc tot eth repertòri normatiu basic. Ara s'aufrís eth paquet basic der aranés en ua colleccion de 11 libres enes qu'eth darrèr ei era Gramatica der aranés, entà dar ua coesion e un sentit univòc ara definicion dera lengua. Non s'a acabat era definicion, però s'a hèt era definicion basica, era fundamentau.

Era participacion enes elaboracions normatives a estat era característica mès importanta dera elaboracion des madeishes, pr'amor qu'eth critèri dera Acadèmia ei qu'era lengua la hèm entre toti. En aguest sentit cau méter de relèu era elaboracion dera ampliacion deth *Diccionari der aranés* des dera aportacion des diuèrses correccions as òbres publicades en un procès participatiu. En 2020 se metec en foncionament era Comission deth Diccionari, que s'ocupèc de milhorar eth document inica, per miei dera presentacion d'ua seleccion des errates que s'i auien cometut, e d'ahíger mès de 500 naues definicions de forma digitau ena pagina web dera Acadèmia, en tot produsir edicions, en gèr de 2021, 2022, e 2023. Es aportacions se reflexaràn ena publicacion en papèr en moment que calgue hèr ua naua edicion.

Concrètamant, en 2024 s'a artenhut a:

→ Publicar era Amplicacion deth Diccionari der aranés, en format digitau, damb 500 naues definicions.

→ Seguiment deth trabalh constant de recepcion d'errors e anotacions sus es òbres publicades pera institucion, siguen normatives o non, recuelhent-les e ordenant-les entà posteriorament trabalhar-les e valorar es correccions que calgue hèr.

→ S'a començat a trabalhar en estudi dera lengua en encastre juridic, damb er objectiu d'elaborar e publicar en un futur un Vocabulari juridic que servisque l'utís de trabalh entàs professionaus d'aguest ambit.

DICCIONARI DER ARANÉS

Ampliacion 2024

Es definicion an estat aportada per:

Antoni Rogals
Eduard Ordals
Lluís Valls
Toni Gual

(Istò document fòra a estat corregit per Miquel Segalés, president dera seccion Aranesa der Institut d'Estudis Aranesi - Acadèmia Aranesa dera Lengua Occitana, e Rosa Maria Salguero, vicepresidenta der Institut d'Estudis Aranesi - Acadèmia Aranesa dera Lengua Occitana. A estat aprovat una sesson dera Seccion Aranesa del 11 de març de 2024.

PROGRAMA 2 – Diccioniari der aranés en linha

En noveme de 2019 era Acadèmia publicuèc eth *Diccioniari der aranés*, damb mès de 10.000 entrades qu'incorporauen es mots e locucions mès emplegadas en aranés. Abans d'aguesta òbra, era Acadèmia publicuèc eth *Vocabulari dera tecnologia dera informacion* e eth *Vocabulari d'espòrts d'iuèrn* damb es madeishi critèris e era madeisha estructura. Aguestes tres òbres, elaborades a partir de procèssi participatius, significuèren era definicion lexica de mès de 15.000 entrades, qu'incorporauen es paraules dera vida de cada dia es dera tradicion e es dera modernitat. A continuacion, se publicuèren amplicacions damb ues 500 naues entrades cada ua, er an 2021, 2022, 2023, e tanben en 2024 s'en publicaràn. Totes aguestes òbres s'an publicat en papèr e en format pdf ena pagina web dera Acadèmia. A part d'açò, pendent tot aguest procès era Acadèmia a anat desvolopant un trabalh de recuelh d'errors e correccions, que non an estat reflectides encara en papèr ne ena pagina web. Cau entèner aguestes òbres coma òbres dinamiques, qu'an besonh d'ua actualizacion contínua a mesura qu'auance eth temps.

Auent en compde tot açò, ei de besonh mèter tot aguest materiau a disposicion dera poblacion, a trauès de mieis digitaus de consulta facila, intuïtiva e accessibla, que permeten ua actualizacion regulara, pr'amor qu'era lengua ei quauquarren de dinamic e correspon ara Acadèmia era definicion des formes dera lengua en acòrd damb eth procès dinamic dera madeisha, modelat segontes era voluntat deth pòble. Auem de facilitar ara poblacion er accés ara normativa de referéncia, actualizada e corregida.

Atau, començaram damb era publicacion deth *Diccioniari der aranés en linha*, damb era finalitat de que devengue era òbra de referéncia normativa per çò que hè ath lexic der aranés.

Concrètament, en 2024 s'a artenhut a:

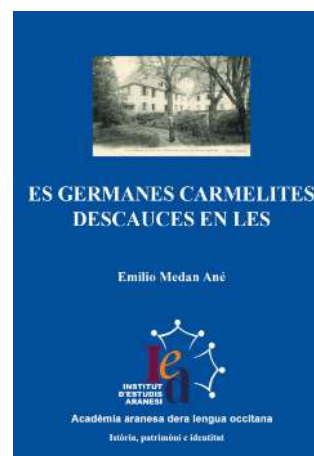
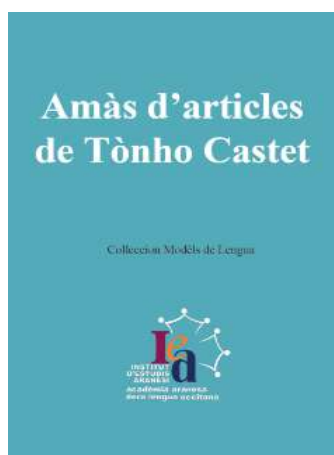
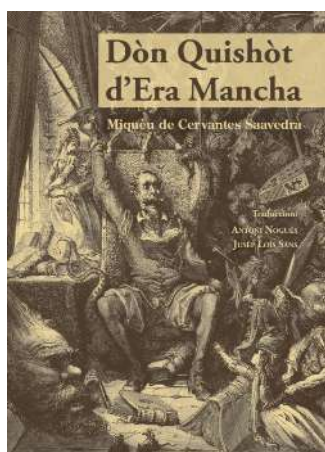
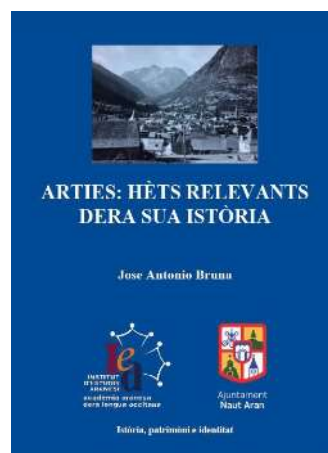
→ Publicar eth nau Diccioniari der aranés en linha, que pòrte per nòm: [Diccioniari der Occitan Aranés \(DOA\)](#) en linha. Incorpore es entrades deth *Diccioniari der aranés*, era ampliacion der an 2022, eth *Vocabulari dera tecnologia dera informacion* e eth *Vocabulari d'espòrts d'iuèrn*.

PROGRAMA 3 – Seguiment e actualizacion des colleccions dera Acadèmia

En aguesti moments era Acadèmia compde damb diuèrses colleccions: òbres de divulgacion (*Elements de morfosintaxi der aranés*, de Joan Coromines; *Vocabulari der aranés*, de Jusèp Condò, *Diccionari der aranés português / português – aranés*, de William Agel e Ròsa Maria Salgueiro, etc.) trabalhs de recèrca der Institut d'Aran (*Lexic deth sector primari ena Val d'Aran*, *Vida vidanta de çò de Sauvadòr*, etc.), òbres d'Istòria, Patrimòni e Identitat (*Cent ans d'esquí ena Val d'Aran*, *Es huecs e es galins, signes identitaris deth pòble aranés*, etc.), colleccion Nogués (de literatura universau), modèls de lengua (*Sang nòble, sang deth pòble*, de Jusèp Condò, etc.) triptics (sus Joan Coromines, sus Robèrt Lafont, sus Loís Alibèrt, etc.) e òbres normatives. Totes eres an de besonh un seguiment constant.

Concrètamant, en 2024 s'a artenhut a publicar:

JUSÈP SANDARAN
Eth primèr activista der aranés

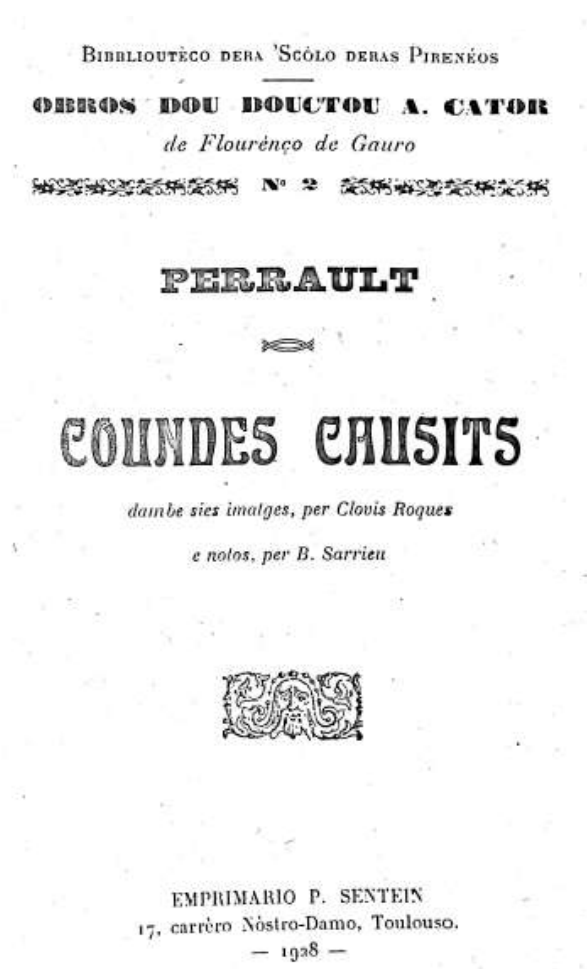
Ath delà, de d'aves òbres sus es qu'incidiram damb mès detalh en d'auti apartats.

PROGRAMA 4 - Bibliotèca dera Scolo deras Pirineos

Pendent eth 2020 se podec aquerir era bibliotèca occitana dera Scolo deras Pirineos (per donacion), de grana importància entar estudi dera lengua. Er an 2021 permetec d'organizar-la, inventariar-la e estructurar-la. Vincular era Acadèmia ad aguesta Bibliotèca a estat un pas important entara consolidacion dera definicion lingüistica. Er an 2022 permetec hèr-ne ua difusion e facilitar-ne era consulta. Pendent er an 2023 se comencèc un procès de digitalizacion, ja que moltes des òbres que formen part dera Bibliotèca sonque existissen en format papèr. Entara sua conservacion futura, e entà perméter ua major difusion deth sòn contengut, ei essenciau que siguen digitalizades ena sua totalitat.

Concrètament, en 2024 s'a artenhut a:

→ Contunhar damb eth procès de digitalisacion en tot digitalisar ua multitud d'òbres que sonque èren disponibles en format físic.

PROGRAMA 5 – Recueilh de literatura orau

Er objectiu d'aguest projècte ei recuèlher era lengua dera gent d'auançada edat dera Val d'Aran, entà hèr-ne difusion entre eth public generau e entà bastir un *corpus* complèt que pogue èster objècte d'estudi en un futur. Aguest projècte s'amiarà a tèrme a trauès d'entrevistes en format audiovisuau, que posteriorament seràn transcrites e finaument difonudes amplement entre eth public generau. Entà perméter ua milhora comprension des valors identitàries deth territòri e dera sua istòria, es entrevistes tractaràn sus es formes de vida des entrevistadi, d'abans e d'ara (diferenti aspèctes dera vida social aranesa, tecniques deth sector primari, era situacion dera hemna en airau public e privat, eth sòn saber hèr, era guèrra civila, era sua pròpria relacion damb era lengua...). Damb açò, era societat aranesa dispausarà d'un materiau d'un naut interès patrimoniau, donques se tracte deth legat que mos dèishen es nòsti pairs-sénhers, qu'an construït era istòria e identitat d'aguest país. Un des principaus objectius deth projècte ei de méter en valor eth nòste patrimòni immateriau, culturau e lingüistic, e poder-lo transméter as generacions futures e persones que vien de d'auti endrets deth mon. Ath delà, eth *corpus* recueilhut poderà èster era basa de trabalh que permite desvolopar, en un futur, ua analisi e estudi dera forma lingüistica de cada interlocutor, atau coma deth contengut des entrevistes, entà auer un mès ample coneishement des aspèctes que conformen era lengua e identitat deth nòste país. Eth projècte, iniciat en 2022, compde ja damb 22 entrevistes, e un volum audiovisuau de mès de 40 ores filmades, damb 6 transcripcions de petiti extractes. Ei indispensable qu'aguest trabalh sigue editat en petiti extractes e catalogat, en tot seguir diuèrsi critèris d'ordenacion, que faciliten era sua consulta as possibles cercaires, atau coma era difusion futura entre eth public generau. Atau madeish, cau seguir augmentant era base de donades, damb un contínu trabalh de filmacion d'entrevistes.

Concrètament, en 2024 s'a artenhut a:

→ Iniciar un procès d'edicion e catalogacion deth materiau recueilhut, en tot extrèir 74 fragments que tracten sus diuèrses tematiques. S'a creat e publicat er [archiu digitau deth Recueilh de Memòria Orau](#) (s'a trobat qu'aguest nòm ei mès avient entath projècte), que s'a metut a disposicion publica, de forma gratuïta. Era pagina web qu'albergue er archiu digitau permet ua recèrca per pòbles, nòms, tematiques, dates de neishement e paraules clau. Aguest archiu s'anarà completant progressivament, a mesura que se dispòse de fragments editadi e catalogadi.

Crotzar era frontèra en shivau entà visitar ara familha

Nom de l'informant: Fèlix Sabi Sanglada

Poble: Bausen

Data de naixement: 10/10/1935

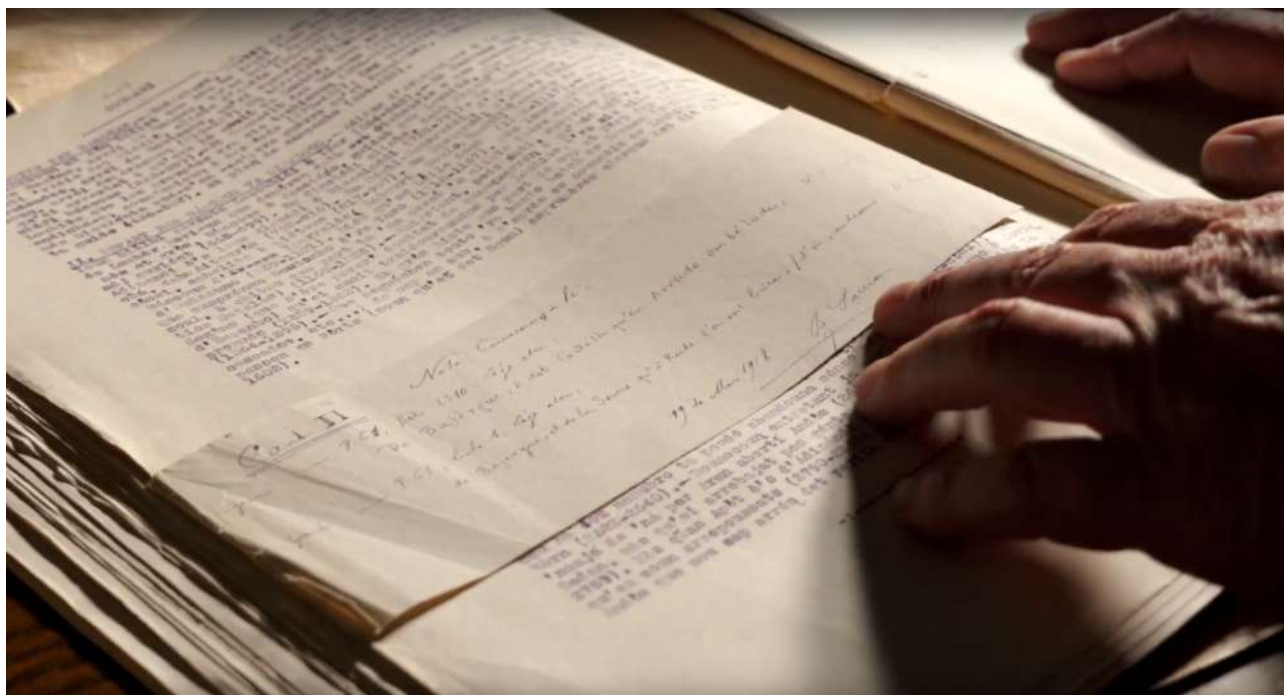
Era Val coma frontèra e lòc de pas

PROGRAMA 6 – Era Pireneido

Pendent er an 2022 era Acadèmia auec era sòrt d'arténher eth manuscrit d' *Era Pireneido*, grana òbra de Bernat Sarrieu qu'ère desapareishuda. Eth prumèr siguec digitalizar tota era òbra, çò que permetec ara nòsta institucion situar-se coma referent coma centre d'estudi dera lengua. Er an 2023 permetec iniciar era transcripcion dera òbra e hèr un estudi sus eth vocabulari dera part transcrita.

Concrèlament, en 2024 s'a artenhut a:

→ Contunhar damb era transcripcion entà poder seguir damb eth procès d'estudi e divulgacion. S'a transcrit eth cant 3 e s'a metut a disposicion deth public generau a trauès dera pagina web.

PROGRAMA 7 – Istòria d'Aran

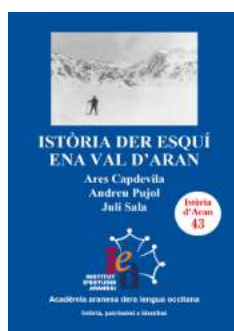
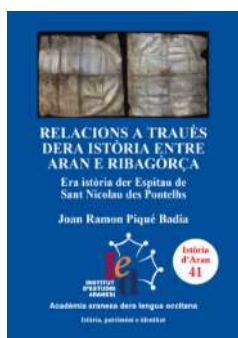
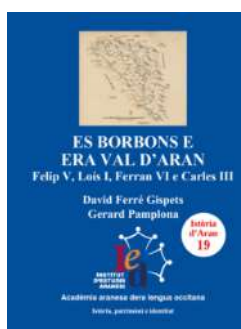
Tot pòble a ua istòria, e tot pòble que se prede dera sua personalitat a ua istòria particulara, estructurada e definida. Era lengua pròpria, era istòria particulara e eth dret especiau son es tres èishi que conformen era nòsta identitat. Era Val d'Aran a comptat damb bèth intent de presentar es sues peculiaritats istoriques a trauès de fòrça trabalhs puntuaus d'aspèctes o d'eveniments concrets dera istòria. I a molti trabalhs sus diuèrsi moments dera istòria e n'i a bèth un d'excellent, e en tot cas toti son ua aportacion valorada e valorabla, però Aran non compde damb un trabalh complèt qu'analise era sua istòria des des inicis enquiàs nòsti dies. Bèri intents an ajudat a conformar ua istòria generau complèta que tracte sus totes es epòques. En destacam eth trabalh de Juli Soler sus era Val d'Aran hè mèis de cents ans, o eth de Melquiades Calzado, *Pes camins dera nòsta istòria*, de hè mèis de 30 ans, o eth magnific recuelh de Llorenç Sánchez Vilanova, *La Vall d'Aran, aproximació a la vissitud i trajectòria històrica que ha influït en la singularitat del poble aranès*, o era *Istòria d'Aran 1* e era *Istòria d'Aran 2*, que damb ua finalitat pedagogica elaborèren un collectiu de mèstres, o er article sus aquest ahèr ena *Gran Enciclopèdia Catalana*, e d'autes. Però era Istòria d'Aran exhaustiva, complèta e detalhada ei ua mancança qu'a Aran.

Er Institut d'Estudis Aranesi - Acadèmia Aranesa dera Lengua Occitana, que des de hè quauqui ans ja a endralhat era orientacion normativa dera lengua pròpria d'Aran, motiu peth que siguec creada, damb era aprobacion per unanimitat deth Plen de data 03 de juriòl de 2021, a emprenut era elaboracion dera "ISTÒRIA D'ARAN", coma element fondamentau dera identitat aranesa.

En 2022 se publiquèren en papèr 5 des òbres que formaràn part dera colleccion. En 2023 se publiquèren 6 òbres mèis.

Concrètament, en 2024 s'a artenhut a:

→ Publicar 7 òbres naues, autant en papèr coma en format digitau a trauès dera pagina web.

PROGRAMA 8 – Analisador de *corpus*

Eth *corpus* textuau informatizat der aranés ei un projècte de long dimensionat, pluriannau, qu'er IEA-AALO comencèc a dessénhar en 2022. Ei destinat a orientar era activitat lexicografica der IEA-AALO e de quinsevolh persona interessada o institucion vinculada ar estudi dera lengua. En ua interpretacion mès longa era basa de tèxtes aranesi o *corpus* textuau permet de valorizar eth patrimòni lingüistic der aranés e enfortir era preséncia dera varianta aranesa dera lengua occitana en internet. Eth critèri der IEA-AALO ei qu'era lengua ven definida peth pòble, peth sòn emplec, e un utís com aguest ajudarà a orientar e definir er emplec dera lengua enes nivèus escrits.

Se vò explorar coma foncione era varianta aranesa dera lengua occitana, en tot analizar tèxtes de milions de paraules (*corpus*) entà identificar de forma rapida qué ei tipic en aranés e qué ei rare, pòc usuau o emergent. Tanben pretenem hèr analisi de tèxtes. Aguest projècte compde ja damb mès d'un million de paraules introduïdes e e damb era analisi deth corpus des leis deth Parlament de Catalonha tradusides ar occitan des dera aprobacion dera Lei 35/2010 der occitan, aranés en Aran (mès de 100 leis). Atau madeish, s'a començat un periòde de pròva e experimentacion damb er emplec limitat a un numèro determinat d'usuaris. Er objectiu dera Acadèmia ei poder realisar de forma regulara, analisis de diuèrsi còrpus lingüistics.

Concrèlament, en 2024 s'a artenhut a:

→ Introduir un nau còrpus basat majoritàriament enes produccions de libres de tèxte e òbres literàries damb finalitat academica o d'emplec escolar realizades peth Conselh Generau d'Aran. En totau s'an includit ues 750.000 paraules. Es òbres includides en analisador son a disposicion de quinsevolh cercaire que les volgue emplegar, demanant autorizacion prèvia ara Acadèmia.

PROGRAMA 9 – Articles sus er occitan estandard e manteniment dera normativa

Er IEA-AALO, Acadèmia dera lengua occitana en Catalonha, qu'a orientat pendent es darrèrs ans es linhas lingüistiques qu'a de seguir er estandard dera lengua occitana, qu'a establít era relacion dera varianta aranesa damb era lengua estandard, qu'a determinat es bases normatvies dera varianta aranesa e der estandard der occitan e qu'a er encargue d'orientar as institucions e ara societat en generau sus era definicion dera lengua occitana, dauric en 2022 ua reflexion publica sus er occitan estandard e convidèc a totes es persones interessades a participà'i. En an 2023 se hec difusion deth procès de reflexion publica e se receberen 4 articles.

Concrètament, en 2024 s'a artenhut a:

→ Hèr mès difusion entà obtier un major nombre d'articles e persones participantes entà hèr public aguest debat sus era nòsta lengua. S'an publicat dus nauï articles en format pdf ena pagina web dera Acadèmia.

**La lenga occitana,
una e diversa**

Per Jacme Taupiac

**L'occità estandard i
la variant aranesa**

Per Andreu Pujol

PROGRAMA 10 – Recueilh de toponimia menora

Er 11 de mai de 2018, en Vielha se signèc un convèni entre er Institut Cartografic e Geologic de Catalonha e er Institut d'Estudis Aranesi-Acadèmia aranesa dera lengua occitana entà actualizar era toponimia aranesa. Aguest convèni auec com a resultat era publicacion deth *Nomenclator dera Val d'Aran*, en que se descriueren es 3450 toponims mès usuaus dera Val d'Aran. Aguesta toponimia s'actualizèc a partir d'un recueilh de camp realizat per ICGC a compdar dera informacion facilitada per coneishedors locals e persones restacades ar endret e complementada damb d'autes hònts documentaus, que siguec revisada per geografs e filòlògs especializadi en toponimia. Aguesta toponimia siguec aprovada e validada en diuèrses escadences per part deth Conselh Generau d'Aran. Era actualizacion dera toponimia facilitada per Institut Cartografic e Geologic de Catalonha la portèc e tèrme er Institut d'Estudis Aranesi-Acadèmia aranesa dera lengua occitana en tot mostrar ua coeréncia e respècte damb eth *Nomenclator Oficial* de Catalonha, era toponimia aranesa deth quau siguec aprovada peth Conselh Generau d'Aran eth 26 de hereuèr de 2003. Ara, des der IEA-AALO se vò hèr un pas endeuant entà determinar era toponímia dita menora o microtoponímia dera Val d'Aran. Er an 2022 a permetut era definicion deth projècte, damb establiment des unitats espaciaus de recèrca e dera metodologia a emplegar, atau coma era experimentacion deth procediment en un petit espaci. Er an 2023 permetec iniciar era recèrca sus es unitats espaciaus establides, damb era recopilacion e geolocalizacion de mès de 350 toponims menors deth municipi de Les.

Concrètament, en 2024 s'a artenhut a:

→ Completar deth recueilh de toponimia menora deth municipi de Les, damb era recopilacion e geolocalizacion des zònes deth municipi que non èren encara documentades, e publicar eth prumèr volum deth *Recueilh de Toponimia Menora dera Val d'Aran*, dedicat ath municipi de Les. Atau madeish, s'a seguit damb era programacion dera recèrca entàs següenti ans enquia arribar a documentar tota era Val d'Aran.

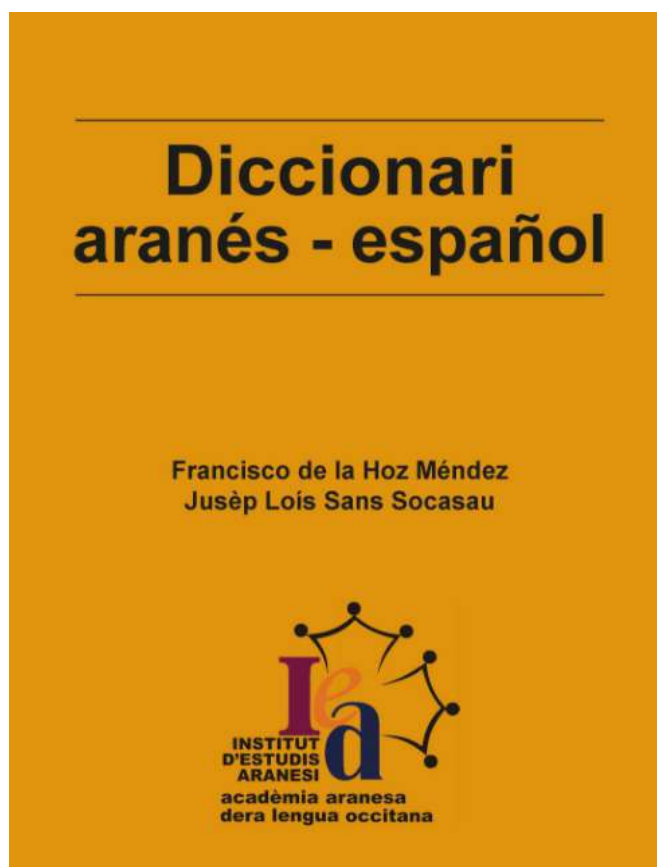

PROGRAMA 11 – Diccionaris bilingües

En 2021 se publicuèc eth diccionari bilingüe català-aranés. Ua òbra fòrça demanada sociaument e qu'en aguesti moments signifie un arnés basic en procès de consolidacion dera lengua. En 2022 se publicuèc eth diccionari aranés-català damb mès de 35.000 entrades. Son òbres d'autor, concrètament der expresident der Institut d'Estudis Aranesi-Acadèmia Aranesa dera Lengua Occitana, Jusèp Loís Sans, e pòrten eth supòrt dera Acadèmia. Atau madeish, en 2022 se publicuèc un aute diccionari d'autor, eth diccionari bilingüe aranés – português / português – aranés, des autors William Agel de Mello e Ròsa Maria Salgueiro, vicepresidenta dera Acadèmia. En 2023 se publicuèc eth diccionari Español – Aranés, de Jusèp Loís Sans.

Concrètament, en 2024 s'a artenhut a:

→ Publicar eth Diccionari Aranés-Español, de Jusèp Loís Sans e Francisco de la Hoz Méndez.

PROGRAMA 12 – Pòdcast sus normativizacion

Er objècte der Institut d'Estudis Aranesi ei era nauta investigacion e er estudi der aranés, e er establiment des critèris de normativa d'acòrd damb es principis dera *Gramatica occitana* de Loís Alibèrt e es *Normes ortogràfiques der aranés*, com a part integranta der espaci lingüistic e culturau occitan. Era *Acadèmia aranesa dera lengua occitana* a de collaborar, de conformitat damb aguesti madeishi principis, damb entitats academiques de recerca o culturaus reconeishudes pes institucions publicques der espaci occitan en establiment dera normativa lingüistica de referéncia entath conjunt dera lengua occitana. Coma autoritat lingüistica, er Institut d'Estudis Aranesi ei era maxima institucion encargada d'establir e actualitzar era normativa lingüistica der aranés. Era *Acadèmia aranesa dera lengua occitana* ei era autoritat entar assessorament que, en matèria de lengua occitana, aranés en Aran, li sigue sollicitat pes administracions publicques e es organismes qu'en depenen, e tanben pes centres d'ensenhament publiccs e privats e pes mieis de comunicacion de titularitat publica, d'acòrd damb er article 4 dera *Lei 35/2010, d'1 d'octobre, der occitan, aranés en Aran*. Ath costat des objectius de reconéisher, estudiar, protegir e promòir er occitan, en toti es encastres e sectors, era Lei prevé era voluntat de collaborar en emparament dera unitat dera lengua occitana. En aguest sentit ei de besonh qu'era Acadèmia poténcia era sua preséncia sociala, tant coma institucion investigadora, d'estudi e assessorament, coma entitat que promò era unitat dera lengua occitana.

Concrèthament, en 2024 s'a artenhut a:

→ Crear e publicar (a trauès de youtube e dera pagina web dera Acadèmia) un pòdcast sus era normativizacion dera lengua occitana. Conten ua seria de 5 episòdis en format àudio e mp4 damb er objectiu de presentar es rèptes qu'afrontera institucion en exercici dera sua activitat, e perméter un espaci d'intercanbi e difusion damb academics e especialistes en sector lingüistic que pòden neurir eth desvolopament dera activitat academica e es coneishements dera poblacion sus aguesta matèria. Es episòdis son presentadi d'ua forma atractiva entath public generau, mès damb ua rigor e precision scientificques fundamentaus.

PROGRAMA 13 - Insercion dera Acadèmia ena societat (difusion, participacion, web, abilitacion dera sedença, dubertura ath public, presentacions...)

Era Acadèmia a era **sedença** administrativa plaçada ena Avenguda Garona 17 de Vielha. Ei eth lòc de referéncia social basic. Eth sòn emplec ei destinat a:

- 1.- Facilitar es amassades de trabalh des diuèrses seccions, societats, comissions... e des organs de govèrn dera Acadèmia.
- 2.- Incorporar un centre d'informacion entara poblacion en generau. Ei eth lòc des deth que se promò era autoritat lingüística que se li a autrejat ara Acadèmia.
- 3.- Ester lòc de documentacion des deth qu'accedir as òbres e documents basics de consulta en trabalh lingüistic. Aguest centre de documentacion servís, fundamentament, entàs membres dera Acadèmia, mès tanben ei dubèrt as estudiòs en generau. Pendent es ans 2016 a 2022 eth centre de documentacion s'a dotat des equipaments adequats entàs foncions de consulta, d'archiu, d'ordenacion e d'investigacion.
- 4.- Ei aula d'estudi e de difusion de còrs e conferéncias des qüestions vinculades ath trabalh dera Acadèmia. Pendent es ans 2016 a 2023 s'an realizat diuèrses amassades damb grops de trabalh, de professors, còrs, e d'auto.
- 5.- Era pandèmia forcèc era conversion dera sedença en centre d'enregistraments, en tot establir un petit plató e preveir un lòc de trobada telematica.

Concrèlament, en 2024 s'a artenhut a:

→ Hèr ua catalogacion bibliografica (descriptiva e tematica) des òbres que formen part deth centre de documentacion, damb era confeccion d'un catalòg digitau que conten un ensenhador ordenat damb es òbres deth centre, classificades e codificades, que son d'interès entar estudi dera lengua.

→ Seguir trabalhant en manteniment dera sedença, damb es servicis e infraestructura de besonh entà poder complir es objectius que s'an senhalat.

→ Eth trabalh d'acondicionament dera sedença ei continu. Ua sedença, damb ua dotacion basic d'atencion ciutadana e de documentacion ei fundamentau entà dar ara Acadèmia eth posicionament social de besonh. S'a contunhat damb eth procès dera sua consolidacion coma centre de documentacion e de referéncia dera lengua occitana, en Catalonha, dotant-la d'aqueres òbres e infraestructura de besonh, entà dar-li ua imatge modèrna, seriosa e agradabla ath madeish temps, atau coma completant era infraestructura damb es programes e complements informatics de besonh entà un trabalh ben assistit.

→ S'a contunhat completant era basa de documentacion. Des der an 2015 s'a anat construïnt ua biblioteca basic, damb er aqueriment de quauqu'un d'aqueres libres e documents que son de besonh entà ua complèta consulta lingüística en occitan. Ena voluntat d'encaminar era Acadèmia entà èster un centre de referéncia entar estudi dera lengua occitana, cau completar er aqueriment d'aqueres òbres de tot er espaci lingüistic, que non poderen aquerir-se enes ans anteriors.

→ En 2022 s'artenhèc a daurir era sedença ath public de forma regulara, un còp per setmana. Pendent eth 2023 e eth 2024 s'a mantengut aguesta dubertura regulara ath public.

Era **normalizacion social** dera existéncia dera Acadèmia ei un des sòns èishi de trabalh. Ena basa de tot aguest desvolopament i a era difusion de tota era Normativa basica der occitan enes variantes estandard e aranesa que s'inicièc en 2015 e que se consolidèc en 2020 damb era publicacion dera Gramatica der aranés e d'un estog qu'incorpòre es 11 òbres basiques de definicion dera lengua. En 2021 publiquèrem ua òbra qu'identifique era orientacion dera Acadèmia: Dicionari català-aranés, que se complementèc en 2022 damb eth Dicionari aranés-català. En 2023 se publiquèc eth dicionari espanhòl-aranés. Actuaument èm en un procès de difusion de tota aguesta produccion. Era Acadèmia a establìt ues formes de difusion centrades enes actes de relacion damb es diuèrses institucions (de tot tipe), damb es estructures administratives, damb es escòles, damb es ajuntaments, damb es centres socials, es associacions, atau coma amassades per vidèo, teletrabalh, etc. En 2024 s'a seguit trabalhant en aguesta linha.

Atau madeish, ei imprescinidibla era articulacion e milhora dera **difusion e preséncia publica** der IEA-AALO a trauès de d'outes vies concrètes. En 2024:

→ S'a hèt difusion dera Acadèmia entre es institucions catalanes, damb era finalitat de consolidar era institucion. S'an celebrat nombroses amassades e s'a participat en actes publics e institucionaus per part des representats dera Acadèmia.

→ Per çò que hè ara relacion damb d'outes lengües o territòris, s'a mantengut relacion damb tot eth territòri lingüistic occitan e catalan, e tanben damb es autes acadèmies lingüistiques der Estat espanhòu. Pendent eth 2020 reforcèrem era relacion damb er Institut d'Estudis Catalans; mos amassèrem damb era Seccion Filologica deth IEC e inicièrem un procès de relacion. Pendent eth 2021 mos amassèrem damb eth Congrès permanent dera lengua occitana, en establiment d'ua estreita relacion. En 2022 e 2023 es relacions s'estretiren. En 2024 auem celebrat ua trobada ena Val d'Aran, damb era Seccion Filologica der IEC, damb un simpòsi sus "Era normativizacion des nòstes lengües" dubèrt ath public. Mos cau consolidar aguestes relacions e mostrar qu'era Acadèmia aranesa dera lengua occitana ei ua Acadèmia de Catalonha. Atau madeish, s'a participat en Dia Europèu des Lengües celebrat en Congrès des Deputats, atau coma ena 8au amassada deth Conselh de Lengües Oficiaus dera Administracion Generau der Estat celebrada ena Universitat d'Alacant.

→ Pendent aguesti ans era Acadèmia a celebrat diuèrsi actes publics entà presentar-se ara societat generau e presentar atau madeish es sues publicacions. Cada mes de deseme era Acadèmia celebre eth sòn acte public, enguan tanben sa celebrat. Aguesta trobada ja s'a consolidat coma ua tradicion en sector culturau dera societat aranesa. Enguan i assistiren mès de 120 personas, amassant tanben autoritats e membres dera comunitat academica e culturau.

→ Cau ua articulacion dera imatge institucionau e ua milhora dera preséncia enes hilats socials, ua adequacion dera web, accès a facebook, twitter... Ei era forma de hèr presenta socialment ua institucion coma era Acadèmia. Aguest ei un trabalh continu, que s'a seguit desvolopant en 2024.

→ Es pressupòsti dera Generalitat de 2017 incorporèren era desgravacion en IRPF per donacions ar IEA-AALO. Pendent eth 2018, estructurèrem eth procès e arribèren es prumèras donacions, profitant dera desgravacion que s'a per aquestes. Des d'alavetz auem hèt difusion d'aguesta iniciativa ena intencion de captar subvencions e ena finalitat de difóner era existència der IEA-AALO. En 2024 s'a seguit trabalhant en aquesta linha.

→ En aquesti moments era Acadèmia dispòse d'un gran volum de publicacions. Er an 2021 siguec un an de fòrça produccion escrita e de fòrça publicacions. Es ans 2022 e 2023 serviren entà seguir damb ua grana produccion e entà establir un increment de difusion de tota aquesta produccion. En aquesti moments, 10 ans dempús dera sua creacion era Acadèmia dispausè de mès de seishanta publicacions pròpies en papèr e tanben quauqu'ues ues de digitaus. Eth trabalh realizat pera Acadèmia s'a de divulgar mès e s'a d'aufrir ara poblacion entath sòn emplec. Es publicacions son era basa dera sua implantacion. Auem de dar a conéisher tot eth trabalh e de hèr qu'era societat age en compde aquesta institucion. Enes pròplèus ans cau possar era distribucion e venta des publicacions, que darà idia dera riquesa dera literatura occitana.

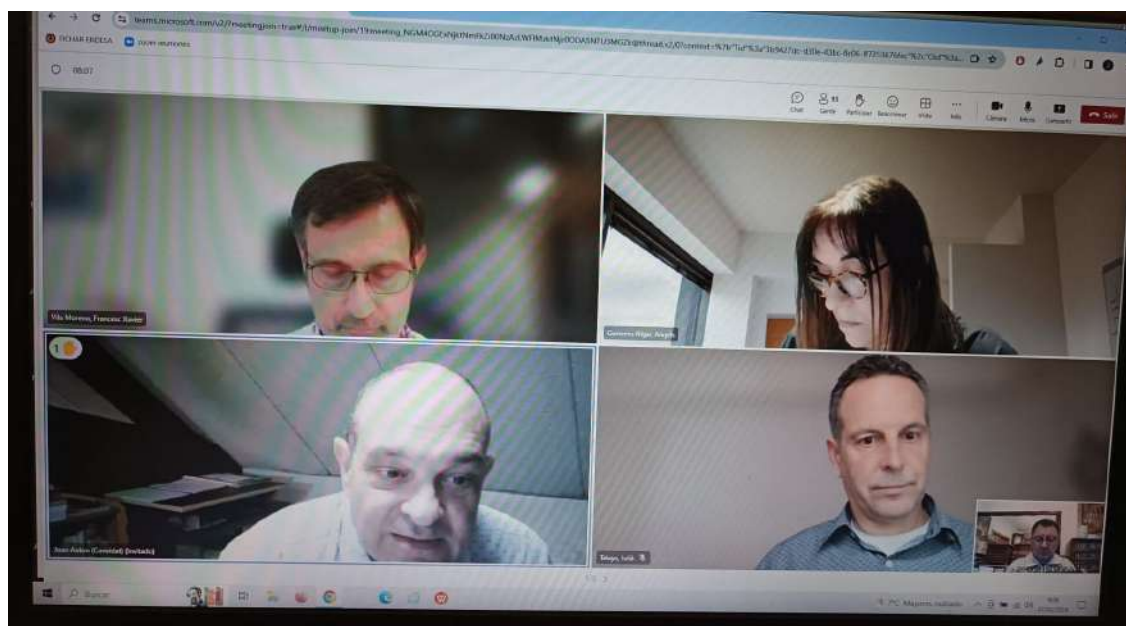
→ Atau madeish, s'a seguit damb era realizacion e difusion d'ua agenda en occitan, soleta existenta en aranés, coma un element de difusion de creishenta transcendéncia e importància, que ja compde damb era experiéncia des darrèrs ans estant cada dia mès reclamada e que conten elements de difusion dera Acadèmia enes sues planes intèrnes.

ANNÈXE I

Jèp de Montoya, participe en Plen der Institut d'Estudis Catalans

Jèp de Montoya participe ena 50au Session Plenària dera Comission de Toponímia de Catalonha

Jusèp Loís Sans presente eth Diccionari Español-Aranés en Centre Culturau - libreria Blanca dera Delegacion dera Generalitat en Madrid

Visita d'alumnes deth grad d'Arquitectura dera UIC, procedents de diuèrses nacionalitats, damb eth sòn professor Josep Lluís Ginovart

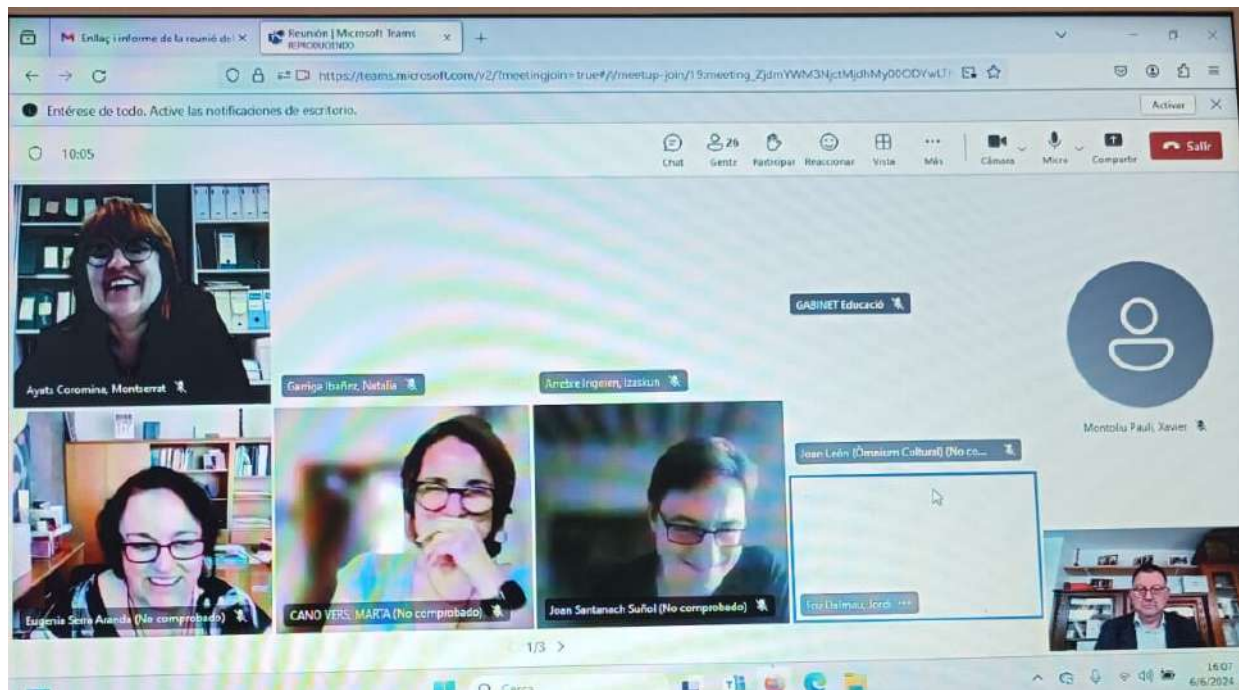
Amassada damb eth ministre de Cultura, Ernest Urtasun, ena delegacion deth Govèrn en Barcelona. En representacion dera Acadèmia i assistissen Jèp de Montoya, Lourdes España, Miquèu Segalàs e Josèp Loís Sans

Jèp de Montoya participe en acte d'inauguracion deth Conselh Interacademic de Catalonha, presidit per Gemma Ubasart, conselhèra de Justícia

Actes de celebracion des 10 ans dera Acadèmia: trobada ena Val d'Aran damb era Seccion Filologica der IEC e simpòsi sus “Era normativizacion des nòstes lengües”

Jèp de Montoya participe ena amassada deth Conselh Nacionau dera Lectura, òrgan collegiat presidit pera conselhèra de Cultura, Natàlia Garriga

Jèp de Montoya, Ròsa Maria Salgueiro e Angelina Cases participen enes actes de celebracion dera Hèsta d'Aran. Ena fotografia, damb era conselhèra Vilagrà

Jèp de Montoya participe ena inauguracion dera exposicion “Aranés, er occitan de Catalonha” installada en Ecomusèu d'Estèrri d'Àneu

Amassada deth Plen dera Acadèmia

Jèp de Montoya e Angelina Cases en enregistrament deth pòdcast "Descorbir era lengua"

Celebracion deth Dia Europèu des Lengües en Congrès des Deputats. I partícipe Jèp de Montoya en representacion dera Acadèmia

8au amassada deth Conselh de Lengües Oficiaus dera Administracion Generau der Estat. I partícipe Jusèp Loís Sans en representacion dera Acadèmia

Andrèu Vázquez, director der IEI, visite era Acadèmia. Ei recebut per Jèp de Montoya, Angelina Cases e Jusèp Loís Sans

Era Acadèmia acuelh era presentacion dera rota literària basada en roman "Òc" de Griselda Lozano

Era Acadèmia acuelh era presentacion der estudi «El Régimen Especial de Aran»

Era Acadèmia presente eth libre «Arties: hêts relevants dera sua istòria» de Jose Antonio Bruna, en collaboracion damb er Ajuntament de Naut Aran

Jèp de Montoya assistís as Prèmis Robèrt Lafont e Pompèu Fabra, en representacion dera lengua occitana

Celebracion der Acte Public dera Acadèmia

ANNÈXE II

Cronologia d'actuacions

09-01-2024	Jèp de Montoya, president dera Acadèmia, e Josep Maria Canabal, director-coordinador dera Istòria d'Aran, participen en programa de Catalonha Ràdio, Eth Maitin d'Aran.
15-01-2024	Jusèp Loís Sans, membre dera Acadèmia, s'amasse damb eth COMEX.
17-01-2024	Jèp de Montoya, president dera Acadèmia, e Claudi Balaguer, president dera Seccion Estandard, participen en Plen der Institut d'Estudis Catalans.
31-01-2024	Amassada dera Seccion Aranesa.
01-02-2024	Se publique era Ampliacion deth Diccionari der aranés, damb 500 naues entrades.
07-02-2024	Jèp de Montoya participe ena 50au Session Plenària dera Comission de Toponimia de Catalonha.
06-03-2024	Visita d'alumnes deth grad d'Arquitectura dera UIC, procedents de diuèrses nacionalitats, damb eth sòn professor Josep Lluís Ginovart.
19-03-2024	Jusèp Loís Sans presente eth Diccionari Español-Aranés en Centre Culturau - libreria Blanquera dera Delegacion dera Generalitat en Madrid.
19-04-2024	Amassada damb eth ministre de Cultura, Ernest Urtasun, ena delegacion deth Govèrn en Barcelona. En representacion dera Acadèmia i assistissen Jèp de Montoya, Lourdes España, Miquèu Segalàs e Jusèp Loís Sans.
24-04-2024	Amassada dera Seccion Aranesa.
01-05-2024	Jusèp Loís Sans e Claudi Balaguer formen part deth Jurat qu'autrege es prèmis deth Concors de Microrelats organizat peth Centre Excursionista de Catalonha.
02-05-2024	Jèp de Montoya participe ena conferéncia "Arán, una lengua y un país" laguens deth marc deth Black Mountain Bossost.
14-05-2024	Jèp de Montoya participe en acte d'inauguracion deth Conselh Interacademic de Catalonha, presidit per Gemma Ubasart, conselhèra de Justícia.
17 e 18-05-2024	Actes de celebracion des 10 ans dera Acadèmia: trobada ena Val d'Aran damb era Seccion Filologica der IEC e simpòsi sus "Era normativizacion des nòstes lengües".

06-06-2024	Jèp de Montoya participe ena amassada deth Conselh Nacionau dera Lectura, òrgan collegiat presidit pera conselhèra de Cultura, Natàlia Garriga.
17-06-2024	Jèp de Montoya, Ròsa Maria Salgueiro e Angelina Cases participen enes actes de celebracion dera Hèsta d'Aran.
19-06-2024	Jèp de Montoya participe ena inauguracion dera exposicion "Aranés, er occitan de Catalonha" installada en Ecomusèu d'Estèrri d'Àneu.
06-07-2024	Amassada deth Plen dera Acadèmia, era Seccion Aranesa e era Seccion Estandard.
26-09-2024	Celebracion deth Dia Europèu des Lengües en Congrès des Deputats. I participe Jèp de Montoya en representacion dera Acadèmia.
26-09-2024	8au amassada deth Conselh de Lengües Oficiaus dera Administracion Generau der Estat. I participe Jusèp Loís Sans en representacion dera Acadèmia.
07-10-2024	Andrèu Vàzquez, director der IEI, visite era Acadèmia. Ei recebut per Jèp de Montoya, Angelina Cases e Jusèp Loís Sans.
04-10-2024	Era Acadèmia acuelh era presentacion dera rota literària basada en roman "ÒC" de Griselda Lozano.
26-11-2024	Era Acadèmia acuelh era presentacion der estudi «El Régimen Especial de Aran».
06-12-2024	Era Acadèmia presente eth libre «Arties: hèts relevants dera sua istòria» de Jose Antonio Bruna, en collaboracion damb er Ajuntament de Naut Aran.
12-12-2024	Jèp de Montoya assistís as Prèmis Robèrt Lafont e Pompèu Fabra, en representacion dera lengua occitana.
23-12-2024	Era Acadèmia recep era visita de Juan Mata, Mònica Cejudo e Josep Lluís Ginovart, figures destacades a nivèu internacionau en airau dera arquitectura.
27-12-2024	Celebracion der Acte Public dera Acadèmia.